

**ОБРАБОТВАНЕ НА ЛИЧНИ ДАННИ ЧРЕЗ
ВИДЕОНАБЛЮДЕНИЕ**

**доц. д.н. Драгомир Кирилов Кръстев
ВСУ „Черноризец Храбър”**

PROCESSING OF PERSONAL DATA THROUGH CCTV

**Assoc. Prof. Dragomir Kirilov Krastev, DSc.
Varna Free University „Chernorizets Hrabar”**

Анотация: В процеса на динамично развитие на технологиите, все повече се засилва ролята на видеонаблюдението в нашето ежедневие поради неговата широка обществена достъпност и приложимост. Във връзка с масовото навлизане на видеонаблюдението, във всички сфери на живота, все по-актуален става въпросът за защитата на неприкосновеността на личността и личния живот.

Ключови думи: видеонаблюдение, лични данни, граждански права.

Abstract: In the process of dynamic technology development, the role of video surveillance in our daily life is increasingly enhanced due to its wide public availability and applicability. With the advent of CCTV in all walks of life, the issue of protecting privacy and privacy is becoming increasingly relevant.

Key words: video surveillance, personal data, civil rights.

С увеличаващото се количество на биометричните технологии, използващи лицево разпознаване, разпознаване на формата зениците, ретината, тялото и т.н., видеонаблюдението става все по-достъпно и лесноприложимо. Наред с това, намаляването на размера на устройствата за наблюдение, развитието на характеристиките им като подобряване на качеството на направените снимки/записи, осигурява значителна по обем лична информация, което неиминуемо поражда риск относно нейното правилно и по-нататъшно обработване.

С цел терминологична яснота е нужно да бъде изведено определението касаещо понятието „лични данни“, както и да се определи какво означава процесът по обработване на тези лични данни.

Съгласно новата европейска регламентация в областта на защитата на личните данни, постигната чрез Регламент 2016/679/ЕС, лични данни представляват всяка информация, свързана с идентифицирано физическо лице или физическо лице, което може да бъде идентифицирано пряко или непряко, по-специално чрез идентификатор като име, идентификационен номер, данни за местонахождение, онлайн идентификатор или по един или повече признаци, специфични за физическата, физиологичната, генетичната, психическата, умствената, икономическата, културната или социална идентичност на това физическо лице.

От друга страна обработването на лични данни съгласно дефиницията, дадена в чл.4 от GDPR представлява всяка операция или съвкупност от операции, извършвана с лични данни или набор от лични данни чрез автоматични или други средства като събиране, записване, организиране, структуриране, съхранение, адаптиране или промяна, извличане, консултиране,

употреба, разкриване чрез предаване, разпространяване или друг начин, по който данните стават достъпни, подреждане или комбиниране, ограничаване, изтриване или унищожаване.

Въз основа на посочените определения, може да се заключи, че видеозаписите от средствата за наблюдение съдържат "лични данни" или "лична информация", тъй като съдържат информация, която по смисъла на чл. 4 от GDPR е способна да разкрие физическата идентичност на лицето, което е записано. Именно в този ред на мисли КЗЛД, чрез свое становище, определи, че за обработването на лични данни чрез създаване на видеозаписи, е необходимо да се създаде нов, самостоятелен регистър наречен „Видеонаблюдение”¹.

Трябва да се спомене, че не всяко видеонаблюдение, респективно видеозаснемане попада под обхвата на Регламент 2016/679/ЕС, т.е. представлява обработване на лични данни. Именно новата европейска регламентация в областта на личните данни определя биометричните данни², обработвани чрез специфични технически средства, позволяващи индивидуализацията на дадено лице, като една от категориите чувствителни лични данни, които от своя страна са посочени в чл.9, параграф: 1 от GDPR. Това означава, че една снимка или видеозапис, който е заснет от охранителна камера в офиса, във входа или подстъпите на сградата не могат да се квалифицират като биометрични данни, тъй като това само по себе си не може да доведе до разпознаването на самоличността на дадено лице, следователно и

¹ Гайдарски, Св. Обработване на лични данни посредством видеонаблюдение, В: https://svetozargaydarski.blogspot.com/2018/07/blog-post_28.html

² Пак там.

не е необходимо да се изисква съгласието от него. Тази теза, че видеозаснемането с охранителни цели не представлява обработване на лични данни, се подкрепя от редица изтъкнати юристи³, които черпят правното си основание от чл. 23, ал.1. буква „в” и „з” от GDPR, отнасящи се към обществената сигурност и извършването на наблюдение.

Видеонаблюдението обаче не може да бъде безпределно. Така например за един работодател, с цел да предпази бизнеса си от кражби и да защити неговите интереси, се поражда необходимостта да изгради видеонаблюдение, чрез което да наблюдава служителите и клиентите си. Работодателят, явяващ се в случая администратор на лични данни, трябва да обоснове своя интерес от обработването на личните данни посредством видеонаблюдението. Това той може да направи или чрез негов легитимен интерес, т.е. най-просто казано, че неговият интерес в случая трябва да се постави над интереса на заснеманото лице, или чрез вземане на изрично съгласие на служителите, като това може да се постигне с подписването на „Декларация за даване на съгласие от служител за обработване на лични данни чрез видеонаблюдение”, или с предвидена в трудовия договор клауза.

Трудовото законодателство съдържа относително малко на брой правила, които да послужат за ориентир, кои мерки за контрол са допустими и в

³ Костов, Атанас; Технологични и юридически грешки, допускани при имплементирането на Общия регламент за защита на личните данни(GDPR), В:<http://gramada.org/%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8-%D0%B8-%D1%8E%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%B3%D1%80%D0%B5%D1%88%D0%BA%D0%B8-%D0%B4%D0%BE%D0%BF/>

кои случаи ще бъде пресечена границата между организацията на съвместната работа и вмешателството в личното пространство на работниците и служителите⁴

В правомощията на работодателя е приемането на правилник за вътрешния трудов ред, в който се урежда и организацията на труда в предприятието, съобразно особеностите на неговата дейност (чл. 181, ал. 1 КТ). Правилникът подлежи на съгласуване с представителите на работниците и служителите, но в крайна сметка съдържанието му се определя от волята и преценката на работодателя. Следователно в тези вътрешни правила могат да са заложиени механизми за контрол по отношение на спазването на трудовата дисциплина, достъпа и охраната на сградата и др., но, разбира се, не бива да се стига до крайности. Разпоредбата на чл. 127, ал. 2 КТ задължава работодателя да пази достойнството на работника или служителя по време на изпълнение на работата по трудовото правоотношение. Мерки, които биха влезли в разрез с този принцип, са недопустими⁵.

Даването на съгласие от страна на работниците е друг от компонентите на законосъобразното видеонаблюдение. Съгл. параграф: 1, т. 13 от ЗЗЛД „съгласие на физическото лице“ е всяко свободно изразено, конкретно и информирано волеизявление, с което физическото лице, за което се отнасят личните данни, недвусмислено се съгласява те да бъдат обработвани. Тук Комисията, в гореупоменатото Становище, допълва, че *„Информираността включва конкретното физическо лице да знае кой обработва данните му, какви*

⁴ Александров, А. Използване на технически способи за контрол на работното време и достъпа в предприятието.

⁵ Пак там.

данни обработка, с каква цел, на кого ги предоставя и кои лица имат достъп до тях. Работодателят е длъжен да предостави на работниците в предприятието необходимата информация, свързана с осъществяването видеонаблюдение, както и за техните права по отношение на личната им неприкосновеност“. Тук е и моментът да бъде споменато, че за извършване на видеозаснемане, е необходимо да се извърши обстойна и качествена оценка на въздействие, която да определи какво наблюдение се изисква, при какви обстоятелства и какви рискове могат да се породят за заснеманите субекти, респективно техните лични данни.

Използване на скрити камери

Тук думата има и Конституцията на Република България, според текста на чл. 32, ал. 2 – „Никой не може да бъде следен, фотографиран, филмиран, записван или подлаган на други подобни действия без негово знание или въпреки неговото изрично несъгласие освен в предвидените от закона случаи“⁶.

Всъщност въпроса за скритите видео камери на работното място предизвиква силен обществен резонанс през последните години в Германия, когато става ясно, че компании като „Лидл“ и „Дойче телеком“ са наблюдавали тайно служителите си. Така например, според решение на Франкфуртския Съд по трудовите въпроси, от 2000 г. (18 Са 4036/ 00): „Работниците, които биват

⁶ Конституция на Република България, 1991 г. с изм. и доп.

наблюдавани чрез камери от работодател, без разрешение, може да претендират обезщетение за немуществени вреди“.⁷

В друга европейска държава като Белгия, с решение на Касационния съд от 27.02.2001 г., се определят като „законни и необходими“ действията на работодател по инсталиране на скрита камера, с цел да установи, дали негов служител, опериращ на касов апарат, присвоява пари. И се добавя, че подобен подход не е в разрез с чл. 8 от Европейската конвенция за правата на човека, досежно правото на зачитане на личния и семейния живот. С което конституира и положението, че служителите не винаги е нужно да бъдат уведомявани за евентуалното видеонаблюдение.

Видеозаписът и доказването

Достатъчно експлицитно Върховния касационен съд констатира в реш. № 136/ 2011 г., че *„Независимо от липсата на изрично посочване на видеоносителите като веществено доказателство, след като съдържащите се в тях данни могат да бъдат интерпретирани по съответния ред, дори с използването на специални знания, то може да се приеме, че видеозаписът може да бъде използван за целите на доказването в гражданския процес, включително и при установяване на осъществено дисциплинарно нарушение“.*

А спрямо битуващото разбиране, че видеозаписът не е годно доказателство,; *„Физическото възпроизвеждане на доказателствени факти,*

⁷ Йорданов, И. Законосъобразното „видеонаблюдение“ на работното място, В: <http://pravenanaliz.eu/2017/03/20/zakonosuobraznoto-videonabliudenie-na-rabotnoto-mqsto/>

каквото е по естеството си видеозаписът, следва да отговаря на общото изискване – да е достоверно. Видеозаписът подлежи на непосредствено възприемане от съда след приемането на видеоносителя по делото като вещественно доказателство и чрез специфичния способ за възприемането му оглед“⁸.

Администратори, които имат право да обработват лични данни посредством видеонаблюдение

Видеозаписите представляват сами по себе си „лични данни“, тъй като чрез тях едно лице може да бъде индивидуализирано в обществото, беше доказано също така, че чрез видеонаблюдението се извършва обработване на лични данни. Всичко това предполага да се отговори на въпроса кой всъщност има право да извършва видеонаблюдение?

Поначало, право да извършва видеонаблюдение притежават търговците или юридическите лица, които по един или друг начин биват лицензирани за извършването на частно охранителна дейност. Тоест това е дейността по охрана на обекти, мероприятия и на лица, и по-конкретно техните права и законни интереси от противоположни посегателства. Съгласно чл. 24, ал. 2, т. 5 от Закона за частната охранителна дейност видеокамерите представляват едно от техническите средства, чрез които бива организирана охранителната дейност⁹.

⁸ Пак там.

⁹ Закон за изменение и допълнение на Закона за частната охранителна дейност
Чл. 24. (2) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2011 г.) За всеки обект, поет за охрана, лицата, извършващи дейност по чл. 5, изготвят и съхраняват на обекта и план за

Тоест на законово ниво на тези лица им е позволено да изградят видеонаблюдение, което е с цел охрана и защита на охранявания обект или лице, като тук самият закон урежда, че в срок най-късно до 30 дни от съставянето на самия запис, се съставя протокол, чрез който записът бива унищожен, освен ако той не съдържа кадри за извършено престъпление.

Право да се извършват видеонаблюдение притежават и определени държавни институции и органи на местното самоуправление. Така например са изградени системи за видеонаблюдение в общините, различните министерства и др., като целта, разбира се, е самото видеонаблюдение да представлява в случая вид превантивна мярка, която осигурява допълнително нужната сигурност, необходима за нормалното функциониране на дадените институции.

Извън горепосочените случаи, видеонаблюдение може да бъде извършвано само при наличие на нормативно основание или при дадено изрично съгласие от страна на конкретните субекти на лични данни. Всеки един човек има правото да изгради видеонаблюдение, което да му помогне да защити дома или бизнеса си. Както беше споменато по-горе в настоящата статия, за да може видеонаблюдението да е коректно и законно, администраторът трябва да може да докаже нормативно основание, каквото представлява легитимният интерес съгласно член 6, ал.1, буква „е” от Регламент 2016/679/ЕС, а именно

неговата охрана, който включва: 5. данни за монтиране на видеокамери, както и на аналогични технически средства или системи, позволяващи да се правят видеозаписи;

такова основание за обработка на лични данни, което има почти незабележимо въздействие върху неприкосновеността на личния живот на субектите на личните данни, или интересът на администратора е по-голям от този на субекта на личните данни. Самият легитимен интерес е може би най-гъвкавият способ за обосноваване на дейността по обработване на лични данни, защото при него един администратор на лични данни може да не изисква въобще съгласие, с цел да защити своите интереси и права. В този ред на мисли, веднъж релевирано, това основание може да бъде и най-„силното” такова за обработване на лични данни в сравнение с останалите, изброени в чл. 6, ал.1 от Регламента. Легитимният интерес трябва да бъде конкретен, насочен към обработване на конкретни лични данни. Освен това той трябва да бъде пропорционален на целите на администратора и, разбира се, трябва да е основателен. Примери за легитимен интерес може да представляват проверка на лични данни на дадено лице, необходими за предварително проучване преди да се сключи окончателен договор, така също и прехвърлянето на лични данни на потребители от даден уебсайт към хостинг компания, осигуряваща необходимата поддръжка на уебсайта. Пример за легитимен интерес може да е и видеонаблюдението, като то не трябва да нарушава личното пространство и гарантираната от Конституцията на Република България (КРБ) неприкосновеност на едно лице. В тази трета хипотеза на администратори, които имат право да обработват лични данни посредством видеонаблюдение е и вземането на изрично съгласие от субекта на лични данни, явяващо се и алтернатива на легитимния интерес. Даването на съгласие по чл. 6, параграф: 1, буква „а” от Регламент 2016/679/ЕС е най-слабото основание за събиране и обработване на лични данни. Това е така, защото една от неговите

характеристики е, че колкото лесно е дадено съгласието, толкова и лесно то може да бъде отнето. Субектите на лични данни имат правото да дадът своето съгласие, в случая техните лични данни да бъдат обработвани посредством видеонаблюдение, но във всеки един момент те могат да оттеглят съгласието си, и ако администраторът обработва съответните лични данни само и единствено на това основание, то той е задължен да прекрати тази процедура по обработване.

Наред с посочването на администраторите, които имат право да обработват лични данни посредством видеонаблюдение трябва да бъдат отбелязани и техните задължения в тази насока. Както беше споменато и по-горе нормативно изискване е администраторите на лични данни да извършат оценка на въздействие или т.нар. оценка на риска, която да предхожда поставянето на видеонаблюдението. Целта на тази оценка е да се анализира потенциалния риск, който може да се породи и да засегне правата и свободите на физическите лица, както и да се предприемат варианти за действие за ограничаване на същия този риск¹⁰. Друго задължение за администраторите на лични данни е воденето на специален, разбирай отделен, регистър наречен „Видеонаблюдение”, който да съдържа задължително общо описание за поддържания регистър, основанието на база на което се обработват личните данни в този регистър, целите за воденето му, категориите лични данни в регистъра, както и другите изисквания, посочени в чл. 30, параграф:1 от Регламент 2016/679/ЕС. Освен тези, друго задължение на администратора,

¹⁰ Гайдарски, Св. Обработване на лични данни посредством видеонаблюдение, В: https://svetozargaydarski.blogspot.com/2018/07/blog-post_28.html

обработващ лични данни чрез помощта на видеонаблюдението е и уведомяването на субектите на лични данни за извършването на видеонаблюдение. Така например трябва да бъдат поставяни на видно място информационни табла, указващи, че на това място се осъществява наблюдение и контрол чрез технически средства. В този случай съгласието се презюмира, ако гражданите не възразят срещу обработването на лични данни от конкретния администратор. Наред с това администраторите имат и задълженията да предоставят на физическите лица повече информация относно метода, по който се извършва обработването на лични данни чрез видеонаблюдение; задължението да съхранява направените видеозаписи за срок, който сам е определил; също така и да осигури необходимата и адекватна техническа защита срещу нежелано проникване или компютърни (хакерски) атаки, като ако това се случи администраторът трябва да уведоми и информира КЗЛД в срок до 72 часа от научаването за направения пробив в системата, съгласно чл. 33 от Регламента.

Основни права на субектите на лични данни при видеонаблюдение

След като беше разгледан въпросът касаещ лицата, които имат право да обработват лични данни по пътя на видеонаблюдението, то е необходимо най-сетне да се обърне внимание на правата на субектите на лични данни, които кореспондират на задълженията, които администраторът, респективно обработващият лични данни, има, свързани с осъществяването от него на видеонаблюдение.

С новата европейска регламентация в областта на защитата на лични данни, постигната чрез Регламент 2016/679/ЕС (GDPR), се цели да се гарантират и разширят правата, които лицата притежават и представляват техни лични данни, както и да се засили нивото на защита, която те биха могли да получат. Най-общо правата на лицата се съдържат в GDPR от чл. 13, който указва реда за упражняването им, до чл. 22, който представлява правото на субекта на лични данни да не бъде обект на решение, което се основава единствено на автоматизирано обработване, включително профилиране. За целта на настоящата статия, част от тези права трябва да се погледнат през призмата на видеонаблюдението, като способ за идентифициране на дадено лице.

Субектите на лични данни притежават правото да бъдат информирани относно осъществяването на видеонаблюдение. Както стана ясно, това може да се случи чрез поставяне на информационна табела, указваща че в обекта се извършва видеонаблюдение, или чрез вземането на изричното съгласие по пътя на подписване на декларация или чрез вкарването на специална клауза, когато става въпрос за договорни отношения, произтичащи от обвързаността на работника към работодателя посредством договор. В този ред на мисли, субектите на лични данни имат възможност да възразят¹¹, че не желаят да бъдат обект на видеозаснемане. Разбира се в този случай администратора на лични данни трябва да не може да докаже нормативно основание за събирането на лични данни чрез видеонаблюдение за да уважи възражението на субекта на личните данни. Освен тези права, физическите лица имат право на достъп до

¹¹ Право на възражение по чл.21 от Регламент 2016/679/ЕС

всякакъв вид информация, която се отнася до тях, което произтича от чл. 15 на Регламент 2016/679/ЕС, в това число и когато информацията е под формата на видеозаписи. Важно е да се изясни, че когато при осъществяването на правото на достъп на физическо лице съществува възможност да се разкрият и лични данни на други (трети) лица. В този случай администраторът е длъжен да предостави на съответното физическо лице достъп до частта от видеозаписите, която се отнася до самото лице, като за целта, ако е нужно, администраторът е длъжен да предприеме съответните технически мерки, чрез които да заличи/замаскира образите на другите лица. В противен случай ще сме изправени пред хипотеза, в която ще трябва да се изисква съгласието на всяко едно от лицата, явяващи се обект на видеозаснемането, с което да е възможно да се даде достъп до информация на конкретното физическо лице, което упражнява правото си.

От практическо значение е да бъдат споменати и начините, по които физическите лица имат възможност да се защитят в случай на неправомерно видеонаблюдение, което поставя в опасност, както техните лични данни, така и личната им свобода и неприкосновеност като висше благо, провъзгласено в чл.30 от КРБ.

Когато едно физическо лице има съмнения, че посредством охранително видеонаблюдение в съседен имот се осъществява и видеонаблюдение спрямо него, то следва да се обърне към Главна дирекция „Охранителна полиция” или областните дирекции на МВР, тъй като самото видеонаблюдение се осъществява от лицензирани физически или юридически лица за извършване на частно охранителна дейност, която дейност е регламентирана съгласно Закона за частната охранителна дейност. Друга хипотеза е, когато спрямо физическо

лице се извършва видеонаблюдение, за което не е взето неговото съгласие. В този случай засегнатото лице може да подаде жалба до КЗЛД в срок до една година от научаването на нарушението, но не повече от пет години от извършването му¹².

Няма съмнение, че видеонаблюдението представлява обработване на лични данни, а от тук и че самите видеозаписи съдържат лични данни на физическите лица, които можем да квалифицираме като биометрични такива. Предвид динамичното развиване на технологиите с изключително бързи темпове, видеонаблюдението става все по-достъпно и използвано за различни цели, но наравно с това нарастват и рисковете относно неговото използване, рискове, които свързани с личната неприкосновеност на лицата, техните права и свободи. Именно заради това на европейско ниво се постигна развиване на регулацията в областта на защитата на личните данни чрез Регламент 2016/679/ЕС, който разширява понятията за това какво са лични данни, респективно кои действия представляват обработване на същите, като наравно с това осигурява и необходимата нормативна рамка, чрез която засегнатите лица да получат ефективна защита и да опазят личните си данни.

¹² Гайдарски, Св. Обработване на лични данни посредством видеонаблюдение, В: https://svetozargaydarski.blogspot.com/2018/07/blog-post_28.html

